

VỀ XU HƯỚNG XÃ HỘI CHỦ NGHĨA CỦA CÁC NƯỚC MỸ LATIN

NGUYỄN VĂN QUANG^(*)

Một sự kiện chính trị nổi bật được thế giới ghi nhận trong năm 2006 là sự thắng lợi của các phong trào cánh tả Mỹ Latin. Sự kiện này không chỉ tiếp tục đánh dấu sự đổi mới trên bản đồ chính trị thế giới với sự trỗi dậy của làn sóng tư tưởng thiên tả từ Venezuela, Chile, Argentina, Bolivia tới Brazil, Nicaragua, Ecuador... mà còn chứng tỏ một xu hướng mới đang hình thành ở khu vực này - xu hướng đi lên CNXH. Bài viết này tìm hiểu một số nội dung về xu hướng xã hội chủ nghĩa của các nước Mỹ Latin.

C húng kiến sự sụp đổ của CNXH hiện thực ở Đông Âu và Liên Xô những năm 80, 90 thế kỷ XX, nhiều nhà bình luận, các chính trị gia tư sản trên thế giới cho rằng CNXH đã lỗi thời và hết thời. Sự sụp đổ của CNXH như là một định mệnh tất yếu của lịch sử. Trước sự kiện này, phong trào cộng sản và phong trào công nhân quốc tế, giai cấp công nhân và nhân dân lao động trên thế giới cũng không khỏi có sự lo ngại cho vận mệnh của CNXH.

Trong lúc tưởng chừng toàn cầu hoá kinh tế như một xu thế khách quan không thể đảo ngược, một trật tự thế giới - “nhất siêu, đa cường”, với ưu thế hơn hẳn về nguồn vốn, khoa học - công nghệ, một thị trường toàn cầu, cùng với tiềm lực quân sự hùng mạnh thuộc về giai cấp tư sản, chủ nghĩa tư bản, chủ nghĩa đế quốc trên thế giới muốn áp đặt một trật tự thế giới theo cách riêng của mình - “một thế giới không cộng sản”, thì một sự kiện đang thu hút được nhiều sự quan tâm của dư luận quốc tế và trong nước từ

những năm cuối thế kỷ XX - đầu thế kỷ XXI là thắng lợi liên tiếp của phong trào cánh tả ở Mỹ Latin và có xu hướng đưa các nước ở khu vực này đi lên CNXH. Trước sự kiện này, Tinvietonline.com bình luận: “Trên bản đồ chính trị thế giới hiện nay, nếu tô màu hồng cho xu hướng cánh tả đang cầm quyền lãnh đạo xây dựng xã hội mới tiến bộ và phát triển, được lòng dân thì Mỹ Latin là một khu vực khá rực rỡ gam màu này” (2).

Mỹ Latin, khu vực hơn 30 nước thuộc châu Mỹ, nơi các ngôn ngữ nhóm Rôman được sử dụng một cách rộng rãi và chịu ảnh hưởng sâu sắc bởi nền văn hoá Tây Ban Nha và Bồ Đào Nha. Tại đây, 32% dân số là người da trắng, 44% là người lai, 11% người thổ dân. Đặc điểm nổi bật của miền đất này chính là sự phân hoá giàu nghèo. Hầu hết tài nguyên đất đai, dầu khí, tài chính thuộc

^(*) ThS. Viện Khoa học xã hội và nhân văn quân sự, Bộ Quốc phòng.

về người da trắng, còn sự nghèo đói bản cùng có tính chất “gia truyền” thuộc về những người thổ dân. Sự phân hoá đó đã tạo cho nhân dân nơi đây một truyền thống đấu tranh cách mạng mà linh hồn của nó là Simon Bolivar (người được ví như George Washington của Mỹ Latin) và sự khích lệ lớn lao bởi cách mạng Cuba. Nhìn toàn cảnh lịch sử, chính trị, xã hội khu vực này, Noam Chomsky, nhà ngữ học, nhà hoạt động chính trị có danh tiếng trên thế giới nhận xét: “Lịch sử thực dân ở Mỹ Latin đã để lại tại mỗi nước một sự phân hoá nội bộ nặng nề giữa một thiểu số tinh hoa giàu có và một đại đa số người nghèo... Mỗi liên hệ chặt chẽ đó còn tiếp tục đến tận bây giờ” (3).

Sự kiện khởi đầu, gây sự chú ý của thế giới cuối thế kỷ qua (năm 1998) là việc ông Hugo Chavez thuộc lực lượng cánh tả tiến bộ được nhân dân bầu làm Tổng thống Venezuela, với 3 nhiệm kỳ liên tiếp, mà thắng lợi vang dội mới đây nhất là vào ngày 3-12-2006. Tiếp đó, là thắng lợi liên tiếp trong các cuộc bầu cử tổng thống của ông Lula Da Silva ở Brazil (năm 2002, tái cử 29-10-2006), của ông Nestor Kirchner ở Argentina (5-2003), của ông Tabere Vazquez ở Uruguay (10-2004), của bà Michelle Bachelet ở Chile (1-2006), của ông Evo Morales ở Bolivia (21-1-2006), của ông Rafael Correa ở Ecuador (11-2006), của ông Daniel Ortega ở Nicaragua (tái cử 5-11-2006)...

Thắng lợi của phong trào cánh tả Mỹ Latin được nhiều nhà quan sát quốc tế và khu vực hoan nghênh và đánh giá cao và cho rằng đó là các cuộc bầu cử tổng thống được tổ chức một cách dân chủ, tự do và minh bạch. Được đánh giá có ý nghĩa lớn lao nhất là việc tái cử của hai tổng thống L.D. Silva ở Brazil và H. Chavez ở Venezuela - hai quốc gia có tiềm lực kinh tế hàng đầu ở Mỹ Latin. Đây sẽ là động lực mạnh mẽ thúc đẩy xu thế tăng cường đoàn kết, liên kết và hội

nhập khu vực; đồng thời là nguồn cổ vũ, khích lệ to lớn đối với các phong trào cánh tả, lực lượng dân chủ tiến bộ trên thế giới tiếp tục đẩy mạnh sự nghiệp đấu tranh vì độc lập dân tộc, dân chủ, hoà bình, phát triển và tiến bộ xã hội.

Xu hướng đi lên CNXH của các nước Mỹ Latin là một hiện thực. Hiện thực này được biểu hiện rõ trên các nội dung chủ yếu sau:

Một là, các nước Mỹ Latin được các chính đảng thiên tả cầm quyền của giai cấp công nhân, các tầng lớp nhân dân lao động lãnh đạo.

Tuy thất bại trong đấu tranh giành và giữ chính quyền trong những năm 60-70 thế kỷ XX, nhưng các đảng cộng sản và phong trào công nhân ở Mỹ Latin đã để lại nhiều bài học và nhiều nhân vật lãnh đạo xuất sắc cho các phong trào, các chính đảng của giai cấp công nhân và các tầng lớp nhân dân lao động hiện nay. Ở Venezuela có Đảng Phong trào Cộng hoà thứ năm (MVR) của ông H. Chavez; ở Brazil có Đảng Công nhân (PT) của ông L.D. Silva; ở Chile có Liên minh các đảng vì Dân chủ (Concertación) của bà M. Bachelet; ở Bolivia có Đảng Phong trào tiến lên CNXH (MAS) của ông E. Morales; ở Ecuador có Đảng Liên minh đất nước của ông R. Correa; ở Mexico có Đảng Lao động Mexico; tại Uruguay có lực lượng đấu tranh vũ trang chống các chế độ độc tài thân Mỹ ở Montevideo... lãnh đạo.

Việc nhìn nhận, phân tích, đánh giá tính chất “cộng sản”, “công nhân” hay “nhân dân” của các chính đảng thiên tả Mỹ Latin còn phải được tiếp tục nghiên cứu. Trên thực tế, tuy còn có nhiều sự khác biệt, đa dạng về hình thức tổ chức, nhưng khi theo dõi hoạt động của các lực lượng cánh tả lãnh đạo các nước nơi đây, nhiều nhà chính trị xã hội, cũng như nhà xã hội học Marcos Novaro (Đại học Buenos Aires Argentina) xác nhận có hai cánh tả: Cánh “dân chủ xã hội ôn hoà”

như L.D. Silva ở Brazil, M. Bachelet ở Chile, N. Kichner ở Argentina và T. Vasquez ở Uruguay và cánh “dân túy, chống đế quốc, chống Mỹ và chống chủ nghĩa tân tự do” như H. Chavez ở Venezuela, E. Morales ở Bolivia và Lopez Obrador ở Mexico (3). Xu hướng liên minh, hợp nhất và thống nhất các lực lượng cánh tả này trong thời gian qua đã trở nên rõ nét hơn. Tiêu điểm nổi bật của nó là ngày 29-1-2007 vừa qua, ở Venezuela, Tổng thống H. Chavez đã hợp nhất đảng của mình và hơn 20 đảng khác để thành lập nên một chính đảng duy nhất - Đảng xã hội chủ nghĩa Thống nhất Venezuela, một đảng mà theo lời ông Chavez: “Venezuela cần một đảng cầm quyền phục vụ phong trào cách mạng và phục vụ nhân dân, chứ không phải phục vụ các đảng phái chính trị” (4).

Hai là, nhiều đảng cầm quyền ở Mỹ Latin có đường lối và định hướng đi lên CNXH.

Tiêu biểu cho đường lối và định hướng đi lên CNXH ở các nước Mỹ Latin trước hết phải kể đến Cộng hoà Venezuela. Từ khi lên nắm quyền lãnh đạo đất nước (1998), Tổng thống H. Chavez đã được nhiều báo giới và chính khách nước ngoài “bình chọn là hiện tượng trong đời sống chính trị khu vực Mỹ Latin” vì những tư tưởng và tuyên bố đưa đất nước mình đi lên CNXH. Tại Diễn đàn xã hội thế giới lần thứ 5 (1-2005), ông loan báo xây dựng một “chủ nghĩa xã hội mới, chủ nghĩa xã hội thế kỷ XXI”, mà ở đó phải bớt nhà nước - tập trung hơn. Trong diễn văn vào giữa năm 2006, ông định nghĩa CNXH của thế kỷ XXI phải dựa trên các nguyên tắc: Đoàn kết, bác ái, yêu thương, công lý, tự do và bình đẳng. CNXH đó được xây dựng từng ngày chứ không phải “định trước” (5). Trước đó, tại Liên hoan thanh niên và sinh viên thế giới (WFSY) ở Caracas tháng 8-2005, trong cuộc hội thảo về “Cách mạng Bolivar và CNXH

của thế kỷ XXI”, ông H. Chavez cũng đã nhấn mạnh rằng “chủ nghĩa xã hội phải nhân bản”. Và mới đây thôi, ngày 29-1-2007, phát biểu trên sóng phát thanh và truyền hình Chủ nhật hàng tuần ông H. Chavez đã khẳng định: không có thế lực nào có thể ngăn chặn được quyết tâm xây dựng “chủ nghĩa xã hội thế kỷ XXI” ở Venezuela, bởi vì nhân dân đang muốn thoát khỏi chủ nghĩa tư bản. Ông kêu gọi tất cả các tầng lớp chính trị - xã hội đi theo CNXH, đang được tạo dựng bằng “tất cả nỗ lực, bàn tay, khối óc và trái tim” của người dân nước này (6). Để truyền bá rộng rãi tư tưởng XHCN, ông H. Chavez còn cho xây dựng các trung tâm thông tin về CNXH để nhân dân đến “tìm hiểu” về lý tưởng của CNXH và học nghề. Tại Brazil, ông L.D. Silva và lực lượng cánh tả đang nhất quán thực thi đường lối độc lập, dân tộc, dân chủ cùng những chính sách xã hội tiến bộ nhằm xây dựng đất nước giàu mạnh, xoá đói nghèo, bất bình đẳng xã hội (7). Còn ở Bolivia, ngay từ ngày đầu lên làm tổng thống (22-1-2006), ông E. Morales đã tuyên bố “Chính phủ xã hội chủ nghĩa của mình sẽ định hình lại đất nước Bolivia”, mà theo đó là “phải thay đổi lịch sử... phải chấm dứt tình trạng cướp bóc các nguồn tự nhiên của đất nước, đồng thời cam kết chấm dứt tình trạng bất công và bất bình đẳng”.

Không chỉ có đường hướng và các hoạt động loan báo, tuyên truyền, một số nước Mỹ Latin còn có cả một kế hoạch thực sự để đổi tên nước mình thành nước XHCN. Ông Escarra, một thành viên của ủy ban cải cách hiến pháp của Venezuela cho biết: “Một trong các đề xuất là thay đổi tên gọi của đất nước chúng tôi từ Cộng hoà Venezuela Bolivarian thành Cộng hoà Bolivarian và xã hội chủ nghĩa. Chẳng hạn, chúng tôi muốn xoá bỏ các cấu trúc nhà nước cũ, quan liêu và thay thế chúng bằng các cơ quan của nhân dân” (8). Đây chính là một minh chứng cho thấy, đường lối và định hướng đi lên CNXH ở

các nước Mỹ Latin là một hiện thực không thể phủ nhận. Mà bằng chứng mới đây là trong một cuộc trả lời phỏng vấn của tạp chí Times, ông H. Chavez đã khẳng định: “Tôi nghĩ rằng không thể có con đường thứ ba. Chỉ có CNXH mà thôi” (9).

Ba là, các đảng cánh tả cầm quyền thực hiện đường lối độc lập dân tộc, thoát khỏi sự áp đặt của thế giới tư bản, sự lệ thuộc vào Mỹ, tăng cường hợp tác khu vực, hợp tác với phong trào không liên kết, các nước XHCN, nhất là với Cuba.

Mặc dù vấp phải sự phản đối mạnh mẽ từ các thế lực cánh hữu, các công ty, tập đoàn đa quốc gia và các nước tư bản chủ nghĩa, nhất là Mỹ, các nước được lực lượng cánh tả lãnh đạo ở Mỹ Latin đã tiến hành cải cách chính trị, kinh tế, văn hoá, xã hội sâu rộng và thận trọng, nhưng đều nỗ lực quyết tâm từng bước xoá bỏ tàn dư của chủ nghĩa thực dân, để quốc đang đề nặng lên các quốc gia khu vực này.

Trước tình hình quốc tế có nhiều biến động phức tạp và toàn cầu hoá đang diễn ra mạnh mẽ, các nước Mỹ Latin ý thức rõ được sự cần thiết phải tăng cường đoàn kết, hợp tác và liên kết khu vực nhằm thúc đẩy sự phát triển của mỗi quốc gia và của cả khu vực, giữ vững độc lập dân tộc, có đủ khả năng đương đầu với những thách thức của thời đại. Đó là một đặc điểm nổi bật của đường lối chính trị mới trong những năm qua ở khu vực này.

Tinh thần tăng cường đoàn kết, hợp tác và liên kết khu vực được thể hiện trong Tuyên bố mới đây của Hội nghị cấp cao lần thứ hai Cộng đồng các nước Nam Mỹ (CSN) tổ chức tại Cochabamba (Bolivia) ngày 9-12-2006, với sự tham gia của các nhà lãnh đạo và đại diện cấp cao 12 nước, trong đó nhấn mạnh sự cần thiết phải thiết lập các liên minh chiến lược dựa trên cam kết dân chủ, tăng cường đối thoại, tạo không gian hợp tác

và hoà hợp, góp phần củng cố sự ổn định khu vực, nhất là tăng cường hợp tác toàn diện, bền vững và đoàn kết trong lĩnh vực năng lượng, với mục tiêu chung lập một không gian kinh tế kiểu Liên hiệp châu Âu, có một đồng tiền chung cao hơn đồng USD và những cơ chế kinh tế - thương mại thống nhất, xoá bỏ hoàn toàn sự phụ thuộc vào hệ thống kinh tế, tài chính tư bản do Mỹ kiểm soát.

Một sự kiện đặc biệt quan trọng chúng tôi sự tăng cường hợp tác khu vực một cách chặt chẽ hơn, đó là việc các nhà lãnh đạo 3 nước Bolivia, Cuba và Venezuela đã ký hiệp định thương mại ba bên (ALBA) nhằm trao đổi thương mại và hỗ trợ lẫn nhau cùng phát triển và làm đối trọng với khu vực Mậu dịch tự do châu Mỹ (FATT). Trong khuôn khổ ALBA, Dự án liên kết năng lượng Petro Caribe và hợp tác năng lượng Nam Mỹ đã được hình thành, nhằm khai thác, hỗ trợ lẫn nhau cùng sử dụng hiệu quả nguồn năng lượng khu vực. Trước sự kiện này, Chủ tịch Fidel Castro nhận định: “Trong lần đầu này chỉ có ba chúng tôi. Nhưng tôi tin rằng một ngày nào đó, tất cả các nước Mỹ Latin cùng góp mặt ở đây” (2).

Tuy chưa hoàn toàn thoát khỏi sự lệ thuộc vào Mỹ, nhưng đường lối đối ngoại của các nước khu vực này đã thể hiện rõ xu thế mong muốn có độc lập nhiều hơn. Đoàn kết, ủng hộ Cuba, phản đối chính sách bao vây cấm vận của Mỹ đối với Cuba và hướng theo con đường của hòn đảo tự do này là một chính sách thống nhất cao của các nước Mỹ Latin. Trong thời gian qua, nhân dân và bản thân nhiều tổng thống, chính khách các nước cánh tả luôn tỏ ra và không bao giờ che giấu sự ngưỡng mộ đối với cách mạng Cuba và Fidel Castro. Chính phủ cánh tả nhiều nước trong khu vực đã thiết lập lại quan hệ ngoại giao đầy đủ với Cuba và đẩy mạnh các hoạt động đối ngoại kinh tế, chính trị, xã hội với các nước thuộc Phong trào không liên kết,

các nước XHCN. Đặc biệt, Bolivia, Venezuela, Nicaragua đã tăng cường hợp tác toàn diện với Cuba vì lợi ích chung của nhân dân mỗi nước trong cuộc chiến chống chủ nghĩa tự do kiểu mới và chủ nghĩa đế quốc.

Nhằm trao đổi kinh nghiệm, phối hợp hành động của các tổ chức, các phong trào xã hội dân sự chống chủ nghĩa tự do mới, chống lại sự thống trị của đế quốc, tư bản, phấn đấu xây dựng một xã hội lấy con người làm trung tâm, các đảng cộng sản, cánh tả, tiến bộ Mỹ Latin đã là những nhân tố rất tích cực tổ chức nhiều diễn đàn, hội thảo quốc tế tại khu vực này. Tiêu biểu là Diễn đàn Sao Paulo, thu hút được hơn 140 đảng và các tổ chức chính trị trên thế giới tham gia. Qua đó, các đại biểu tham dự đã trao đổi, đánh giá tình hình châu lục, làm rõ các hệ lụy của chủ nghĩa tự do mới, hoạch định chủ trương, giải pháp thay thế, đồng thời thông qua các nghị quyết chống chủ nghĩa đế quốc, ủng hộ đấu tranh vì hoà bình, độc lập dân tộc.

Bốn là, các mục tiêu dân sinh, dân chủ và công bằng dần được hiện thực hoá trong đời sống kinh tế, văn hoá, xã hội ở các nước Mỹ Latin.

Trong những năm 80 và 90 thế kỷ XX, việc áp dụng ô ạt “chủ nghĩa tự do mới”, một mô hình quản lý kinh tế - xã hội tư bản chủ nghĩa kiểu Mỹ, tuy có đạt được một số kết quả “tức thời”, nhưng nhìn chung nó đã đẩy nền kinh tế, chính trị, xã hội nhiều nước ở khu vực này như Argentina, Brazil, Uruguay, Ecuador, Paraguay... lâm vào bế tắc, khủng hoảng. “Các vấn đề xã hội bức xúc như đói nghèo, thất nghiệp, bất bình đẳng, tham nhũng, nợ nước ngoài và khủng hoảng xã hội diễn ra triền miên. Vì vậy, Mỹ Latin được coi là khu vực bất bình đẳng nhất trên thế giới. Những người giàu nhất chỉ chiếm 10% nhưng lại sở hữu 48% tổng thu nhập quốc dân (GDP), trong khi 10% người nghèo nhất chỉ được

nhận 1,6% GDP. Từ năm 1990-2003, số người nghèo từ 200 triệu đã tăng lên 225 triệu (chiếm 44% dân số khu vực). Tỷ lệ thất nghiệp tăng từ 7,5% năm 1990 lên hơn 10% trong năm 2001” (12).

Hiện nay, có khoảng 325 triệu/550 triệu dân Mỹ Latin sống cùng các chính phủ cánh tả mà họ đã bầu lên. Từ khi lên nắm chính quyền, các chính phủ cánh tả ở Mỹ Latin đã tiến hành hàng loạt chính sách vĩ mô có tính chất tiến bộ, ưu việt về quản lý nhà nước đối với nền kinh tế. Một trong những chính sách được lòng dân nhất là quốc hữu hoá các nguồn tài nguyên thiên nhiên của đất nước để chống đói nghèo, đầu tư cho các chương trình xã hội, bất chấp phản ứng tiêu cực của phương Tây, mà Venezuela và Bolivia là các trường hợp điển hình. Trong nhiều năm qua, Chính phủ Venezuela đã tiến hành một loạt cải cách về thể chế, thông qua nhiều điều luật, đặc biệt là luật đất đai có lợi cho người nghèo; quốc hữu hoá ngành dầu khí - trụ cột kinh tế của đất nước; xoá đói, giảm nghèo, nâng cấp cơ sở hạ tầng, xây thêm nhiều trường học, cải thiện dịch vụ y tế... Để định hướng dứt khoát cho nền kinh tế của mình, trong lễ tuyên thệ nhậm chức của các thành viên chính phủ nhiệm kỳ 2007 - 2013 (ngày 8-1-2007) tại thủ đô Caracas Tổng thống H. Chavez tuyên bố đường lối phát triển kinh tế của Venezuela là: “Nhà nước phải giành lại quyền sở hữu toàn bộ các khu vực kinh tế chiến lược. Tất cả những ngành kinh tế tư nhân phải được quốc hữu hoá. Về xã hội, phải kiên quyết chống tệ nạn quan liêu, tham nhũng” (10). Khi nghiên cứu về những chính sách mới đây của Venezuela, ông Alberto Garrodo, một nhà phân tích độc lập cho biết: “chắc chắn trong 14 năm tới các bộ phận của nền kinh tế hiện nay ở Venezuela sẽ biến mất. Chăm sóc sức khoẻ tư nhân và giáo dục tư nhân sẽ bị chính phủ loại bỏ trước

tiền như một phần của bước tiến tới CNXH” (8).

Ở Bolivia, từ đầu tháng 6-2006, Chính phủ bắt đầu chia hơn 30.000 km² đất canh tác cho các cộng đồng nông dân nghèo và tuyên bố sắp tới sẽ thu hồi thêm những diện tích đất tư không sản xuất nhằm đạt mục tiêu phân phối một phần diện tích đất trong những năm tới (11). Tại Brazil, đang triển khai chương trình xã hội “Không có người đói”. Đây là chương trình xã hội được coi là lớn nhất thế giới từ trước đến nay, trợ cấp 325 triệu USD hàng tháng cho 45 triệu/tổng số 185 triệu người dân, giúp hàng triệu trẻ em nghèo được đi học và chăm sóc y tế.

Với những nỗ lực trên của các chính đảng thiên tả cầm quyền, năm 2006 là năm thứ tư liên tiếp, kinh tế khu vực này tiếp tục tăng trưởng ổn định. Theo báo cáo của ủy ban kinh tế Mỹ Latin và Caribe (CEPAL), “năm 2006 nền kinh tế khu vực này có thể đạt mức tăng trưởng 5,3% năm. Trong đó, Argentina, Cuba và Venezuela sẽ đạt mức tăng trưởng cao nhất, khoảng 8%. Riêng Cuba khoảng 12,5%, tiếp đến Peru, Panama và Chile khoảng 6%; nền kinh tế hàng đầu khu vực là Brazil sẽ đạt mức tăng trưởng 3,5%. Nhờ kinh tế tăng trưởng và đẩy mạnh cuộc đấu tranh chống đói nghèo của các chính phủ cánh tả mà tỷ lệ người nghèo ở Mỹ Latin đã giảm xuống còn 39,8% năm 2006. Riêng ở Venezuela giảm từ 50% xuống còn 38%, Argentina từ 57% xuống còn 31,4%. Brazil đã có hơn 6 triệu người thoát nghèo và gần 8 triệu người có việc làm mới” (12).

Bên cạnh những nguyên nhân kinh tế, chính trị, xã hội, nguyên nhân chủ quan mang tính chất quyết định tạo nên những thắng lợi liên tiếp của phong trào cánh tả Mỹ Latin và đưa các nước ở khu vực này theo hướng XHCN là lực lượng cánh tả ở đây đã đổi mới tư duy và phương pháp hoạt động. Thay cho đấu

tranh vũ trang, tiến hành các hình thức bạo lực vũ trang giành chính quyền như ở Nicaragua, Venezuela trước đó, đến nay họ đã chú trọng vận động, thuyết phục quần chúng nhân dân; đã đưa ra các cương lĩnh tranh cử phù hợp với nguyện vọng của nhân dân lao động, biết tập hợp các lực lượng và có chính sách liên minh rộng rãi; tăng cường đoàn kết, liên kết các phong trào cánh tả và tiến bộ khác nhau trong nước và khu vực, đấu tranh nghị trường với các mục tiêu hấp dẫn cử tri.

Tuy còn có sự quan niệm chưa thống nhất và khác nhau về màu sắc của CNXH, con đường và biện pháp hướng tới CNXH ở các nước khu vực này, nhưng một nét chung khác biệt của phong trào cánh tả ở Mỹ Latin với các nước thuộc Đông Âu và Liên xô cũ là không có sự dập khuôn, sao chép, giáo điều và xét lại đối với CNXH, trái lại họ rất mềm mỏng, linh hoạt, sáng tạo và kiên trì cho các mục tiêu XHCN của mình.

Để có thể đưa các nước ở khu vực Mỹ Latin hướng tới CNXH, nhiều chính khách, các nhà nghiên cứu và báo giới trên thế giới đã chỉ ra, các chính đảng cánh tả nơi đây còn phải vượt qua nhiều khó khăn, thách thức. Trước tiên, là phải đồng tâm hiệp lực chống lại chiến lược toàn cầu của Mỹ nói chung và chiến lược coi Mỹ Latin là “sân sau” của mình, bởi lẽ chắc chắn Mỹ sẽ tìm mọi cách chống phá, ngăn cản các lực lượng cánh tả lên cầm quyền, hay ngăn cản các chính phủ tiến bộ thực hiện các chương trình, kế hoạch, mục tiêu kinh tế, chính trị, xã hội của mình. Bên cạnh việc chú trọng các biện pháp chống phá truyền thống, một âm mưu thủ đoạn hết sức thâm độc hiện nay được Mỹ đang thực hiện là “đánh bại các lãnh tụ cánh tả bằng chính cuộc chơi của họ”, “nước Mỹ có thể gửi đi những dấu hiệu cho thấy họ sẵn sàng gây áp lực đối với bất kỳ chính sách nào cản trở các cử tri của Mỹ Latin” (9). Tiếp đó, là phải tìm ra những phương sách hiệu quả tận

dụng sự ủng hộ của các bộ phận tiến bộ trong cánh hữu, nhưng đồng thời cũng phải nâng cao cảnh giác, đấu tranh có hiệu quả, cô lập, làm tê liệt các thế lực cánh hữu phản động câu kết chặt chẽ với Mỹ, luôn tìm cách phá hoại sự nghiệp cách mạng của nhân dân Mỹ Latin. Sau cùng, điều có tính chất quan trọng nhất là các lực lượng cánh tả nơi đây cần khắc phục sự phân tán, chưa có ngọn cờ đủ mạnh, uy tín tập hợp lực lượng, đặc biệt phải khắc phục những khuynh hướng khác nhau trong ban lãnh đạo, những tư tưởng khác nhau trong chính phủ liên minh cầm quyền, hướng tới thành lập một chính đảng thống nhất thật sự của giai cấp công nhân và nhân dân lao động.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Đảng Cộng sản Việt Nam. Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX. H.: Chính trị quốc gia, 2001.
- Theo Công an nhân dân: “Cánh tả đang thắng thế”. <http://www.tinvietonline.com/10/0/2006/12/064734/>
- Danh Đức. Châu Mỹ Latin và CNXH của thế kỷ 21. <http://www.tuoiitre.com.vn/Tianyon/Index.aspx?ArticleID=183435&ChannelID=2>
- Bình Nguyên. Những chuyển biến tích cực ở Venezuela. <http://www.nhandan.com.vn/tinbai/?top=45&sub=82&article=86403>
- Gregory Wilpert. The Meaning of 21st Century Socialism for Venezuela. *Venezuelanalysis.com* (11-6-2006).
- Báo Hà Nội Mới, ngày 30-1-2007.
- Bình Nguyên. Thắng lợi của dân chủ và tiến bộ ở Brazil. <http://www.nhandan.com.vn/tinbai/?top=45&sub=83&article=77863>
- Theo VietnamNet: “Tổng thống Chavez và con đường xã hội chủ nghĩa ở Venezuela”. <http://www.hagiang.gov.vn/RSS/news.show.php?pegeid=0000001815&topicid=171>
- Thu Huyền. Hugo Chavez “Chỉ có CNXH mà thôi”. <http://www.suctrevietnam.com/Web/TinTuc/Content.aspx?distid=30491>
- Đỗ Chuyên. Venezuela đi theo con đường xây dựng CNXH. <http://saigon.vnn.vn/read.php?id=14121>
- S.N (Theo Reuters, BBC). Bolivia chia đất cho nông dân nghèo. <http://www.tuoiitre.com.vn/Tianyon/Index.aspx?ArticleID=141804&ChannelID=2>
- Sôi động Mỹ Latin. <http://www.nhandan.com.vn./tinbai/?top=45#sub=83article=82708>